

Vigelsø

2019

Naturovervågningsrapport Fugle

Viben er nu helt forsvundet som ynglefugl på Vigelsø. Også de trækkende viber er hårdt ramt af digebruddet med den følge, at Fuglesøen blev oversvømmet med saltvand. Antallet af rastende viber udgør kun en brøkdel af det antal der rastede på øen før saltvandsoversvømmelsen.

Udarbejdet af Kurt Due Johansen til Dansk Ornitologisk Forening for Naturstyrelsen Fyn.

Vigelsø, september 2009 – før digebruddet. Fotograf: Viggo Lind.

Vigelsø, marts 2014 – efter digebruddet, men før etableringen af de kunstige strandenge. Vigelsø er nu en del af søterritoriet. Foto: Viggo Lind.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning

2. Resumé

3. Beskrivelse

3.1 Overordnet beskrivelse af Vigelsø

3.2 Bevoksninger

3.3 Vandområderne

3.4 Lysåbne samfund

3.5 Vigelsø Hoved

3.6 Øer

4. Naturpleje og drift af engene

4.1 Naturpleje af engene

4.2 Slåning

4.2.1 Vurdering af den samlede naturpleje

5. Fauna og flora

6. Forekomst af ræv

6.1 Andre prædatorer

7. Fugletællingerne

7.1 Lidt om fugletællingerne

7.2 Hvordan fungerede de nye strandenge, SV-området, ny yngleø i vestdæmningen og søterritoriet inden for Inddæmningen som habitater for fugle ?

7.2.1 Strandengene mod nord – N-området

7.2.2 Strandenge ved Østerhoved – NØ og Ø-området

7.2.3 Det inddigede areal mod sydvest – SV-området

7.2.4 Ny ø ved strømhul i den vestlige dæmning

7.3 Konklusion vedr. fugle i 2019 på kunstige strandenge mv.

7.4 Fugleåret 2019, overordnet set.

8. Artsgennemgang

1. INDLEDNING

Miljøministeriet erhvervede i slutningen af 1990 Vigelsø i Odense Fjord. Baggrunden for erhvervelsen var især at foretage omfattende naturgenopretning på øen, der kunne bidrage til bedre forhold for fuglene i området. Vigelsø er nemlig EU-fuglebeskyttelsesområde. I EU-fuglebeskyttelsesdirektivet opfordres medlemslandene til at forbedre forholdene for fuglene i de udpegede områder.

Samtidig skulle øen åbnes for offentligheden og der skulle åbnes en naturskole.

Det blev vedtaget, at der skulle ske en udstrakt naturovervågning af udviklingen på øen.

Hvad angår fuglene, skulle overvågningen specielt følge udviklingen i takt med at landbrugsdyrkingen gradvis hørte op, og naturgenopretningen slog igennem.

Desuden skulle det overvåges, hvorledes den menneskelige aktivitet på øen påvirkede fuglelivet.

2019 var det 21. år, hvor naturgenopretningen var fuldt færdig, såvel skovplantning som eng- og søetablering (nu søterritoriet).

2019 var samtidig det sjette hele år, hvor Inddæmningen ikke længere er et sø- og engområde, men en integreret del af søterritoriet, hvor vandstanden svinger i takt med høj- og lavvande i Odense Fjord.

2019 var det 24. år, hvor Vigelsø og en del af søterritoriet omkring øen var vildtreservat. På disse arealer er det ikke tilladt at jage vandfugle. På selve Vigelsø er der færdselsforbud på Sydøen samt forbud mod vandfuglejagt.

Denne rapport der omfatter året 2019 er den 27. i rækken af overvågningsrapporter over fuglelivet på øen.

Rapporten beskriver, udover fuglelivet på Vigelsø, en række overordnede forhold på øen, status for naturgenopretning m.v.

2. RESUMÉ

2019 var det tredje hele år, hvor de i 2016 etablerede strandenge i Vigelsøs Inddæmning eksisterede.

Der er observationer af fuglene fra 68 dage.

Observationerne viser stort set tilbagegang for ynglefuglene over størstedelen af linien, bortset fra skarv og sølvmåge. Et lyspunkt er det dog, at klyden ynglede igen i år !

Følgende tidligere ynglefugle er nu helt forsvundet fra øen: splitterne, havterne, fjordterne, dværgterne og hættemåge, sildemåge samt skeand, knarand og troldand.

For de ynglende vadefugle har digebruddet været katastrofalt, og ynglende viber og rødben er nu helt forsvundet.

De nye strandenge er **nogle dage** rasteplads for grågås, pibeand, krikand, spidsand. Desuden hjejle, vibe, almindelig rylar og storspove. Der er dog mange datoer, hvor Vigelsø er meget fugletom, med kun få fugle rastende af alle arter tilsammen. Det er en situation helt modsat tidligere, hvor der kunne raste op til 30.000 fugle på de bedste dage og hvor der sjældent var mindre end nogle tusinde fugle tilstede – på selv de dårligste dage.

Digebuddet viser sig nu at være af stor negativ betydning for hjejlen som er en udpegningsart for Natura 2000 området Odense Fjord.

Det ser umiddelbart ud til, at hjejlen har det godt på Vigelsø, da der på én dato i oktober observeredes 12.000 hjejler. Dette er dog kun en engangsobservation og en analyse af, hvor mange hjejledage, hjejlerne tilbragte på øen, viser et fald på 80 % i 2019 i forhold til situationen før digebuddet. Der var mange datoer, hvor der ikke var hjejle på Vigelsø i efteråret. Eksempelvis sås hjejlen slet ikke raste i SV-området, der ellers er designet til særligt at tiltrække hjejler. Ligeledes blev der kun iagttaget 160 hjejler i november og ingen i december måned på Vigelsø. Tidligere var november en måned, hvor der rastede tusindvis af hjejler.

Der rastede svømmeænder på de nye kunstige strandenge, men de fleste svømmeænder er iagttaget på selve Kystlagunens vandflade, inaktivt hvilende.

I SV-området var der digebrud, hvilket førte til, at arealet var oversvømmet med vand hele året, hvilket førte til en mærkbar reduktion i forekomsten af krikænder, ligesom der slet ikke rastede hverken hjejle eller viber her. De strandenge der har udviklet sig på ydersiden af SV-området var dog rasteplads for pænt med gæs og svømmeænder.

3. BESKRIVELSE AF VIGELSØ

3.1 Overordnet beskrivelse

Vigelsø ligger midt i Odense Fjord på overgangen mellem Yder- og Inderfjorden.

Syd, vest og øst for Vigelsø er farvandet meget lavvandet og dele bliver ofte blotlagt ved lavvande. Sejlrenden til Odense forløber mellem de lavvandede arealer mod vest og Klintebjerg.

Indtil erhvervelsen i 1990 var Vigelsø en landbrugsø, der blev drevet med især korn og raps.

Efter erhvervelsen blev den nordlige del af øen plantet til med skov og vandstanden blev successivt hævet i Inddæmningen, indtil 1997, hvor vandstanden var hævet til det fastsatte mål.

Før stormen Bodil i 2013 var Vigelsø således en 132 hektar stor ø, bestående af den oprindelige moræne-del på 66 hektar med skov på norddelen og en 66 hektar Inddæmning, hvori der fra 1997 lå en ca. 40 hektar stor, fersk sø, ”Fuglesøen”. Søen var omgivet af strandenge og mod øst og nord græsklædte højjordsenge.

Efter Bodil blev Inddæmningen overskyllet af saltvand og var siden en del af søterritoriet i Odense Fjord. ”Fuglesøen” blev da salt. Indtil august 2016 var Vigelsø således kun 66 hektar stor pga. oversvømmelsen, som stormen Bodil forårsagede, idet kun morænedelen var fast land.

Fra efteråret 2016 er der i Inddæmningen etableret ca. 25 hektar kunstige strandenge. Desuden har man etableret yderligere to gennemløb i dæmningerne.

Dette er hvad der er tilbage af remisen på Vesterhoved = poplen med skarver. Tidligere var her en vildtremise, som blev fjernet, bortset fra 3 popler. På fotoet ses de nye strandenge i N-området. Foto: Kurt Due Johansen.

3.2 Bevoksninger

Der er et parkområde omkring hovedbygningen på et par hektar. Desuden en mindre skov ved fodermesterhuset, kaldet Hejreskov. Ved Gåsebadet mod øst ligger en mindre løvskovsbevoksning.

Der er i dag én remise på Vigelsø, nemlig en på Nordøen, som efterhånden smelter sammen med den plantede skov. Remiserne på Vesterhoved og Østerhoved blev fældet primo 2003.

Siden erhvervelsen af øen i 1990, er der plantet ca. 25 hektar løvskov på Nordøen:
1991 plantet 10 hektar løvskov.

1992/93 plantet 3,5 hektar løvskov.

Foråret 1994 plantet 4,5 hektar løvskov.

Efteråret 1994 plantet ca. 5,3 hektar løvskov.

1995 supplerende plantning omkring engen.

Skoven er slået godt an, og er nu oppe i mindst 10 meters højde.

I 2008 blev de dele af skoven, som skal være produktionsskov for agern udtyndet kraftigt. I disse dele af skoven står træerne nu spredt.

På nordøstdelen af Vigelsø er der en ren bevoksning af Småbladet Lind (Tilia cordata). Lindene er aldrig blevet tyndet, hvorfor de er knebne og ikke mindst – de blomstrer ikke! Foto: Kurt Due Johansen.

Levende hegn

Fra fodermesterhuset fører en allé op til hovedbygningen. På Nørrehoved står en række popler. Syd for Parken stod et levende hegn på godt 150 meters længde. Dette hegn blev i 2002, i forbindelse med flytningen af fugletårnet, nedknust.

Det gamle træ – ørne træet – ved søen i Parken. Foto: Kurt Due Johansen.

3.3 Vandområderne

Vandhuller

Der er nu 5 ferske vandhuller på Vigelsø.

Det største vandhul ligger i tilknytning til hestestalden. Vandhullet gror i disse år temmelig meget til med især Tagrør.

I 1998 blev der gravet et nyt vandhul i engen på Nordøen. 2004 blev der gravet et nyt vandhul på Østerhoved Syd. Vandhullet på Vesterhoved blev ligeledes udvidet i 2004 i forbindelse med at man manglede materiale til digerne.

Strandsøer – og eller laguner

Der er 1 vandhul på Vesterhoved og 1 på Østerhoved der tidvis overskylles med saltvand.

Desuden er der som led i genskabelsen af strandenge i Inddæmningen, etableret 5 større eller mindre saltvandslaguner i strandengene.

Foto af hullet i syddiget. I baggrunden ses Fynsværket. Foto: Kurt Due Johansen.

Søterritoriet - nye tider i Inddæmningen

Efter digebruddet i december 2013, blev den tidligere ferske ”Fuglesøen” og de omgivende strandenge nu en del af søterritoriet, i alt ca. 64 hektar. Området kaldes herefter for ”Kystlagunen”.

Kystlagunen er pr. november 2016, efter etablering af kunstige strandenge i dele af lagunen, et ca. 50 hektar lavvandet salt område, der følger tidevandet i Odense Fjord. Ved lavvande strømmer vandet ud gennem hullerne i digerne og væk fra Kystlagunen. Ved højvandet strømmer vandet tilbage og fylder området. Forskellen mellem det ”oprindelige” 64 hektar store salte område og den pr. november 2016 ca. 50 hektar store ”Kystlagunen” består i, at der fra august til november 2016 blev etableret ca. 25 hektar kunstige strandenge ved at skubbe og køre materialer ud i den mest lavvandede del af søterritoriet samtidig med at de arealer på morænedelene af Vesterhoved og Østerhoved, hvorfra man tog materialerne til de kunstige strandenge, nu lå nedgravede i så lav en kote, at de vil blive overskyllet indtil flere gange om året og også vil udvikle sig til strandenge.

Ved arbejdet i Inddæmningen i efteråret 2016 blev der etableret endnu et hul i dæmningen mod vest, således at her nu er 2 gennemstrømningshuller. Desuden blev der etableret et gennemstrømningshul i det sydlige dige.

Nye tider i Inddæmningen. På fotoet ses 3 af de nye elementer. I forgrunden ses den nye strandeng mod Nord. Strandengen er endnu ret sparsomt bevokset med strandengsplanter. Lidt længere ude ses den nye ø, som er et resultat af dels Stormen Bodil, som slog hul i diget, og dels menneskelig opfindsomhed, idet man lavede endnu et hul i diget i 2016 – og vupti – så havde man en ny ø. Foto: Kurt Due Johansen.

Farvandet mellem Store Ægholm og Vigelsø

Området mellem Store Ægholm og Vigelsø er i dag et ca. 2 hektar stort, lavvandet farvand, som gennemskæres af en dybere rende. Størstedelen af området blotlægges stort set ved lavvande.

Engen på Østerhoved. Engen, som oprindelig bestod af kulturgræsser, er i dag helt domineret af Lancetbladet Vejbred (Plantago lanceolata), som vokser her i millionvis. Dette skyldes sandsynligvis bl.a. den til tider intensive gåsegræsning. Foto: Kurt Due Johansen.

3.4 Lysåbne samfund

Strandenge/rørsump

Der er en smal strandengsbræmme rundt om den nordlige del af Vigelsø.

På Skalø og på de laveste dele af Store Ægholm er der strandeng. Strandengen på Store Ægholm etablerede sig på mindre end et år, efter at Store Ægholm blev genskabt som en ø i 1993.

På Skalø Nord og på Østerhoved er der ligeledes partier med strandrørsump.

Fra efteråret 2016 er der i Kystlagunen etableret ca. 25 hektar strandenge ved 1) at skubbe og køre morænemateriale fra den vestligste del af halvøen Østerhoved ud i Kystlagunen (NØ + Ø-området). Mod nord har man ligeledes etableret kunstige strandenge ved at skubbe og køre morænemateriale fra halvøen Vesterhoved ud i Kystlagunen (N-området). Desuden har man mod sydvest etableret en 5-6 hektar strandengs-ø (SV-området), ved at føre dæmninger fra det sydlige og vestlige dige, således at en særlig lavvandet del af Kystlagunen er blevet inddæmmet, så her altid er et vadeareal, der ikke oversvømmes – bortset fra højvandshændelser. Vandet løber efter et særlig kraftigt højvande ud af SV-området via en overløbsbrønd. Dæmningerne omkring SV-området vil udvikle sig til strandenge i takt med at strandengsplanter etablerer sig. Strandengsplanter vil sandsynligvis ligeledes delvis bevokse den vade der opstår inden for digerne i SV området.

I 2019 stod SV-området under vand hele året på grund af digebrud nær udløbsbygværket.

Nye strandenge på Østerhoved – mod nord. Her nordligst har der dannet sig en forholdsvis tæt bevoksning af strandengsplanter, f.eks. Strand-Asters (forgrunden), Strand-Gåsefod og Kveller. Foto: Kurt Due Johansen.

Alle de kunstigt etablerede strandenge begynder mod Kystlagunen i kote ca. + 30, hvorefter de med en meget svag hældning stiger i kote op mod de oprindelige halvøer Vesterhoved og Østerhoved, således at de her er beliggende i ca. kote + 1 meter. I de kunstige strandenge er der etableret 5 strandsøer, som overskylles eller overskylles delvis ved kraftige højvande. Ved afleveringen af det færdige arbejde i november 2016 henlå strandengene vegetationsløse. Strandengene blev i løbet af 2017, 2018 og 2019 **delvis** begroet med strandengsplanter.

3.5 Vigelsø Hoved

Vigelsø Hoved er en kunstig forlængelse af Vigelsø mod nord. Hovedet er en lav tange, bestående af kampesten med opfyldning af jord imellem. Bevoksningen har karakter af overdrev.

Skarvkolonien ved Gåsebadet. Foto: Kurt Due Johansen.

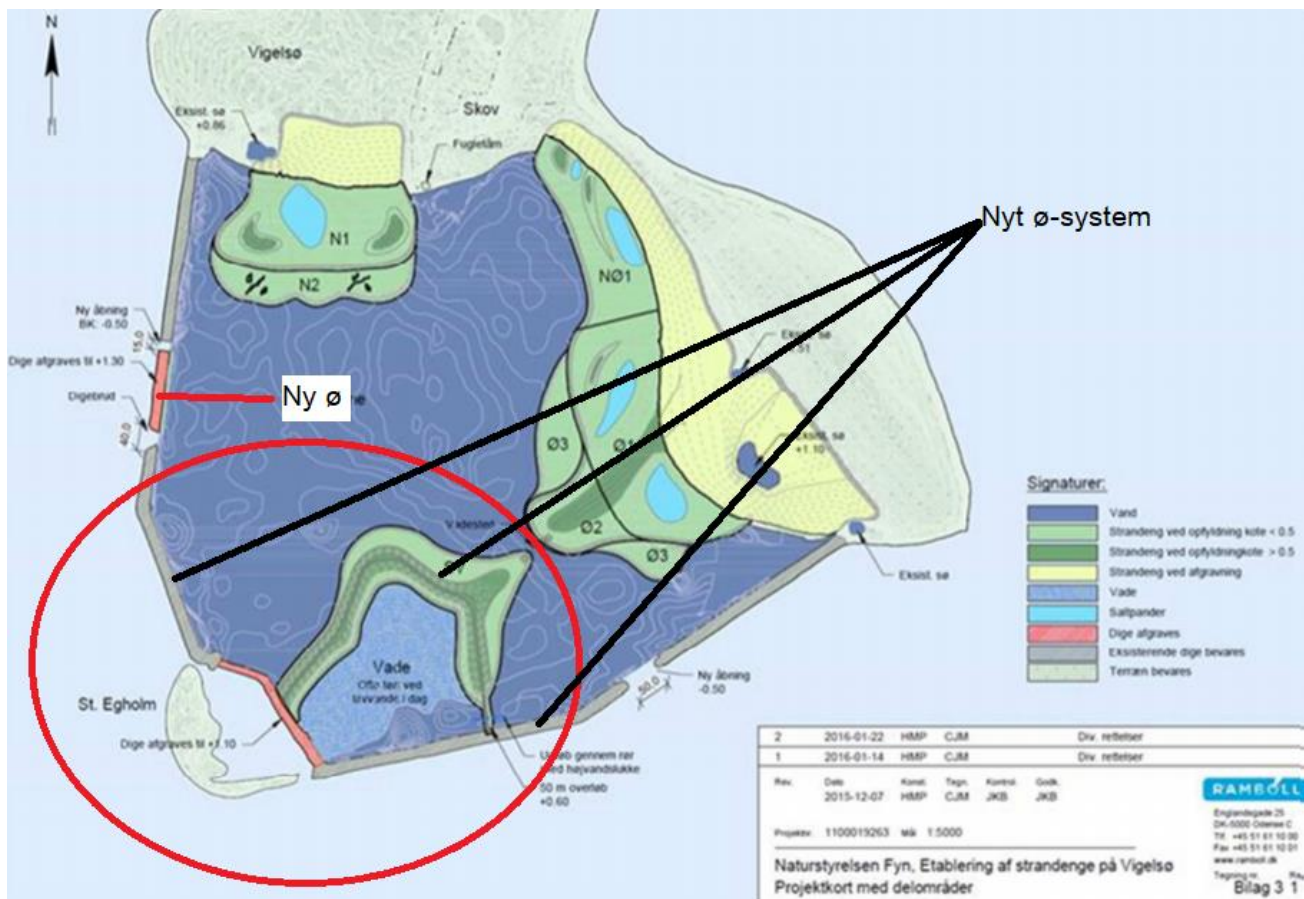
3.6 Øer

På østsiden af Vigelsø Hoved ligger den få m² store Vigelsø Kalv. Kalven er under erosion.

Nord for molen ligger Skalø, som er et par tusinde m² stor.

Store Ægholm er en ca. en hektar stor, op til ca. 1 meter høj ø. Øen var tidligere en del af Vigelsø-inddæmningen, men blev frilagt som en selvstændig ø i 1993.

Øens højeste dele er domineret af høje græsser og urter, hvorimod de laveste dele ind mod Vigelsø nu er bevokset med strandengsplanter. Store Ægholm er nu ved at blive ”invaderet” af vedplanter.

Derudover blev der i 2016 etableret en Ø i diget mod vest ved at etablere yderligere et gennemstrømningsløb, ligesom det nye strandengsområde mod sydvest, "SV-området" og hele det sydvestlige og halvdelen af digestykket mod syd, nu i realiteten er en Ø, se ovenfor.

Fra det åbne område ved Vigelsøgård. På fotoet ses de Småbladet Lind (Tilia cordata) der blev plantet i forbindelse med Per Stig Møllers besøg på øen i 1990'erne. Disse Linde blomstrer, til stor glæde for tusindvis af insekter, hvorimod de Småbladede Lind, som står i en ren bevoksning på nordøst-Vigelsø, og som er klemte, fordi de aldrig er blevet tyndede, ikke blomstrer! Foto: Kurt Due Johansen.

4. NATURPLEJE OG DRIFT AF ENGENE

4.1 Naturpleje af engene og Østerhoved

Østerhoved og Vesterhoved blev afgræsset i 2019 af 37 storkreaturer samt 6 kalve.

De kunstige strandenge mod nord og ved Østerhoved samt SV-området blev **ikke** græssede i 2019, fordi etableringen af vegetationen her endnu er i sin vorden. Kreaturerne havde dog pga. et ødelagt hegn adgang til strandengene i slutningen af græsningssæsonen. Der blev dog ikke græsset ret meget på de nye strandenge.

Engen på Nordøen blev afgræsset af 5 køer og 4 kalve.

Naturpleje er vigtig for at holde en kort strandengsvegetation. Her naturplejere med deres kalve. Vesterhoved. Foto: Kurt Due Johansen.

4.2. Slåning

Vesterhoved og Østerhoved blev slået i august 2019, især fordi der var en særdeles kraftig tilgroning med vedplanter, især Tjørn sp. Der var før slåningen mere end 1.000 små vedplanter på Øster- og Vesterhoved. Efter slåningen henlåg Østerhoved og Vesterhoved særdeles attraktive for fuglene, med helt lav vegetation.

Afgræsning på Østerhoved. Kombinationen af afgræsning med kreaturer og efterfølgende slåning gav en stort set perfekt plejet flade bestående af overdrev – strandeng, som tiltrækker mange fugle. Foto: Kurt Due Johansen.

4.2.1 Vurdering af den samlede naturpleje

Den lave vegetation fra ultimo august var særdeles attraktiv for fuglene.

Der skal holdes øje med den kraftige opvækst af vedplanter på Østerhoved og Vesterhoved. Tusindvis af træer og buske pibler op, og skal sandsynligvis slås hvert år !

Skoven på Vigelsøs norddel. Skoven er endnu ung og rummer derfor ikke mange muligheder for hulrugende fugle. Foto: Kurt Due Johansen.

5. Fauna og flora i Inddæmningen

Fauna og flora i Inddæmningen er ikke undersøgt systematisk, men der er gjort spredte notater ved fugletællingerne.

Undervandsvegetation

Af blomsterplanter er der fundet Langstillet Havgræs (*Ruppia cirrhosa*) samt Almindelig Havgræs (*Ruppia maritima*). Der er fundet store måtter af Krølhårstang (*Chaetomorpha sp.*). Desuden ses der brunalger, f.eks. blæretang (*Fucus vesiculosus*).

Det lave vand i Kystlagunen nedenfor fugletårnet. I det lave vand er der en righoldig fauna, bl.a. med store forekomster af fisken hundestejle samt pungerejer. Kombinationen af helt fladt vand og en afgræset strandeng er en meget fin habitat for fugle. Foto: Kurt Due Johansen.

Faunaen

I Kystlagunen inden for digerne ses store koncentrationer, sandsynligvis millioner, af hundestejler (*Gasterosteus aculeatus/Pungitius pungitius*) og sandsynligvis også kutlinger, vel sandkutling (*Pomatoschistus minutus*).

Der ses forskellige snegle, f.eks. strandsnegl (*Littorina littorea*) og dyndsnegle (*Hydrobia sp.*).

6. Forekomst af ræv

Fodspor af ræv november 2019 i SV-området. Man troede, at dette område var rævesikkert, fordi det er en ø. Rævesikkert er området tydeligvis ikke! Foto: Kurt Due Johansen.

Der var ræv på Vigelsø i 2019, og ræven forårsagede en kraftig, negativ påvirkning af ynglefuglene på øen. Hårdest gik det ud over de ynglende ederfugle, som nærmest halveredes i antal i forhold til året før og stormmågerne forsvandt på det nærmeste fra Vesterhoved, hvor de tidligere havde en stor koloni.

På grund af tilstedeværelsen af ræv, var der ingen ynglefugle overhovedet på de nye strandenge ved Østerhoved.

Selv på den nye ø SV-området var der ræv, hvilket sås af forekomst af ”fod” fra ræv i november 2019.

Det er vigtigt, at Vigelsø holdes rævefri. Det bør gøres ved at foretage en eller flere rævejagter efter at den sidste is er forsvundet fra farvandet mellem Vigelsø og fastlandet.

6.1 Andre prædatorer

Foruden ræven, der præderer især de ynglende fugle, er der, eller har der været på Vigelsø, en række andre prædatorer, som udøver et tryk på fuglene ved at æde æg og unger og endog i visse tilfælde forældrefuglene. Det er pattedyr som husmår og rotter (konstateret 2019). Potentielt kan den nyligt indvandrede odder også prædere jordrugende fugle. Af fugle der kan prædere ynglefuglene er de store måger som sølvmåge og svartbag, som kan udøve et stort prædationstryk på de andre fugle. Desuden deciderede rovfugle som havørn, vandrefalk, tårnfalk og rørhøg.

Hvis der er ræv på Vigelsø, er der stort set ingen jordrugende fugle på øen. Foto: Keld Skytte Petersen.

7.1 Lidt om fugletællingerne

Optællingsområdet

Optællingsområdet udgøres af selve Vigelsø, Vigelsø Kalv, Skalø, SV-øen og Store Ægholm.

Fuglene i Kystlagunen tælles også.

Der er foretaget en total optælling af ynglefuglene primo maj samt en optælling af ynglefuglene på nordøen ultimo maj. Derudover er der aflagt enkelte besøg på selve Vigelsø i løbet af året.

I september og oktober er der foretaget et større antal optællinger af rastefuglene på Vigelsø, primært for at finde ud af, i hvor høj grad hjejler, viber og almindelig ryle anvender Vigelsø, herunder de nye strandenge, som raste og fourageringsplads.

Det store antal optællinger er foretaget fra fastlandet, især fra toppen af den gamle losseplads på Stige Ø. Herfra har man en fremragende oversigt over Inddæmningen. Men, det er klart, at disse optællinger i kraft af afstanden mellem Stige Ø og Vigelsø vil mangle nogen arter, da det er svært at skelne visse fuglearter fra hinanden på grund af afstanden. Denne type optælling giver således nogle usikkerheder, som især består i:

- Det er svært at bestemme vadefugle – udover vibe, hjejle, stor regnspove og almindelig ryle
- Nogle fugle overses.

Til gengæld er der så mange observationer i efteråret, at de vigtige artsgrupper gæs, svømmeænder, delvis vadefugle og rovfugle er dækket særdeles fint.

Det bør overvejes, hvorvidt der skal foretages flere optællinger fra selve Vigelsø for at kvalificere optællingerne, for så vidt de arter der dækkes dårligst pga. den store afstand mellem optællingsstedet Stige Ø Nord og Vigelsø.

Ynglefugletællingen 03.05. er foretaget sammen med Bo Esbech og Lone Bjerre:

Der er observationer fra følgende datoer:

11.01, 14.01,

01.02, 04.02, 08.02, 15.02, 18.02, 25.02, 28.02,

04.03, 06.03, 08.03, 11.03, 18.03, 22.03, 29.03,

01.04, 08.04, 15.04, 16.04, 24.04, 26.04, 30.04,

03.05, 11.05, 20.05,

10.06, 11.06, 30.06,

05.07, 14.07,

05.08, 13.08, 14.08, 19.08, 25.08,

02.09, 06.09, 08.09, 11.09, 12.09, 16.09, 18.09, 20.09, 29.09,

01.10, 02.10, 04.10, 07.10, 08.10, 12.10, 14.10, 18.10, 20.10, 22.10, 23.10, 24.10, 29.10,

07.11, 08.11, 11.11, 13.11, 25.11, 27.11,

02.12, 12.12, 18.12, 25.12.

Vigelsø er optalt særlig intensivt i oktober måneder for at kunne monitorere hejrlernes brug af øen som rasteplass. Fuglene på øen er således optalt 13 dage i oktober og hejrlernes brug af øen er noteret.

Optællingsmetode

Ved hvert besøg på Vigelsø, er der aflagt et besøg i fugletårnet. Desuden er den nordlige del af øen gennemgået ad den samme rute.

I yngletiden er hele kysten og dæmningerne gennemgået en gang.

Ved hvert besøg noteres samtlige arter samt antal. Ved det årlige ynglefuglebesøg langs kysten og dæmningerne tegnes reder og andre ynglebeviser ind på feltkort.

Der er anvendt håndkikkert 10x42 og Leica 32x60.

Fra Gåsebadet med skarvkolonien. Maj 2019 under optællingen af fugle. Foto: Lone Bjerre.

Resultat

Ynglefugle

Ved registreringen er anvendt en række artsspecifikke kriterier for at afgøre, om et givet fuglepar har ynglet på lokaliteten. Det sikreste ynglebevis er fund af rede eller ungeførende fugle. I andre tilfælde er anvendt kriterier såsom gentagne observationer af syngende eller territoriehævdende hanner.

Ynglebestanden af en given art omfatter det antal par, der indleder ynglecycklus, dvs. anlægger rede og påbegynder æglægning. Det vil sige, at rapportens angivelser af antal ynglepar omfatter tallet af par med påbegyndt yngleforsøg.

Ikke-ynglefugle

Alle fugle, som raster på Vigelsø beskrives i rapporten. Overtrækkende individer noteres som "overflyvende" eller "trækkende".

Årets fugleobservationer er opdelt i årstiden:

Vinter: Januar og februar.

Forår: Marts, april og maj.

Sommer: Juni, juli og august.

Efterår: September, oktober og november.

Vinter: December.

7.2 Hvordan fungerede de nye strandenge, SV-området, ny yngleø i vestdæmningen og søterritoriet inden for Inddæmningen som habitater for fugle?

7.2.1 Strandengene mod nord – N-området

Repetition

De nyetablerede strandenge består dels af et 1) afgravningsområde på morænedelen af Vesterhoved, beliggende i lidt højere kote end de laveste strandenge (2). De lave strandenge 2) består af afgravet materiale fra ”1” der er placeret i Kystlagunen og begynder i kote ca. + 30 og stiger ganske svagt op mod ”1”. Der er i denne del af strandengen en større strandsø. Det lave strandengsområde og strand-søen overskyldes ofte af salt vand fra Kystlagunen/Odense Fjord. Strandengene bliver mere og mere vegetationsdækkede efterhånden som tiden går efter etableringen af området i 2016.

Fuglenes udnyttelse af Strandengene N

Ynglefugle

Der var kun få ynglefugle på de nordlige strandenge: 1 muligt par strandskader, ligesom i 2018. De få ynglefugle skyldes med stor sandsynlighed forekomst af ræv.

Trækgæster på N-områdets strandenge, se nedenfor i skema:

Art/antal forekomstdage ud af antal obsdage	SEPTEMBER Antal dage med rastende fugle ud 8 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	OKTOBER Antal dage med rastende fugle ud 13 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	NOVEMBER Antal dage med rastende fugle ud 4obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	DECEMBER Antal dage med rastende fugle ud 3obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle
Grågås	Rastende grågæs i 4 dage ud af 8 obsdage. Antal grågås på gåsedagene: 5+270+320+115	Rastende grågæs i 2 dage ud af 13 obsdage. Antal grågås på gåsedagene: 190+1	Rastende grågæs i 1 dag ud af 4 obsdage. Antal grågås på gåsedagen: 122	Rastende grågæs i 2 dage 3obsdage. Antal grågås på gåsedagene: 200+150
Bramgås	0	Rastende bramgæs i 1 dag ud af 13 obsdage Antal bramgås på gåsedagen: 1	Rastende bramgæs i 2 dag ud af 4 obsdage Antal bramgås på gåsedagene: 950+3	Rastende bramgæs i 1 dag ud af 3 obsdage Antal bramgås på gåsedagen: 1.000
Pibeand	Antal pibeænder i 2 dage ud af 8 obsdage Antal pibeænder på pibeandedagene: 200+230	Antal pibeænder i 2 dage ud af 13 obsdage Antal pibeænder på pibeandedagene: 100+230	0	0
Krikand	0	0	0	0
Spidsand	Antal spidsænder i 1 dage ud af 8 obsdage Antal spidsænder på Spidsandedagen: 20	Antal spidsænder i 1 dage ud af 13 obsdage Antal spidsænder på spidsandedagen: 20	0	Antal spidsænder i 1 dag ud af 3 obsdage Antal spidsænder på spidsandedagen: 108

Hjejle	Rastende hjejler i 1 dag ud af 8 obsdage: Antal hjejler på. hjejledagen: 1.300	Rastende hjejler i 1 dag ud af 13 obsdage: Antal hjejler på. hjejledagen: 1.600	0	0
Vibe	Rastende viber i 1 dag ud af 8 obsdage: Antal viber på. vibedagen: 100	Rastende viber i 4 dage ud af 13 obsdage: Antal viber på.vibedagene: 80+2+120+40	Rastende viber i 1 dag ud af 4 obsdage: Antal viber på vibedagen: 20	0
Alm. Ryle	0	0	0	0
Storspove	Rastende storspove i 3 dage ud af 8 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 9+2-1	Rastende storspove i 2 dage ud af 13 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 1+1.	Rastende storspove i 1 dag ud af 4 obsdage. Antal storspover på spovedagen: 90.	Rastende storspove i 1 dag ud af 3 obsdage. Antal storspover på spovedagen: 124.

7.2.2 Strandengene ved Østerhoved – NØ og Ø-området

Repetition

De nyetablerede strandenge består af 3) afgravningsområde på morænedelen af Østerhoved, beliggende i lidt højere kote end de laveste strandenge (4). De lave strandenge (4) består af afgravet materiale fra ”3” der er placeret i Kystlagunen og begynder i kote ca. + 30 og stiger ganske svagt op mod ”3”. Der er i denne del af strandengen 4 strandsøer. Det lave strandengsområde og strandsøerne overskyldes ofte af salt vand fra Kystlagunen/Odense Fjord. Strandengsplanterne havde i forhold til 2018 bredt sig yderligere, uden at der er tale om et dækkende vegetationstæppe. Den største dækningsgrad med strandengsplanter er i den nordligste del af området, nær fastlandskysten. Strandengen her er domineret af relativ tætte bestande af Strand-Asters.

Strandeng på Østerhoved. Mod nord findes den største dækningsgrad af strandengsplanter, især Strand-Asters. Foto: Kurt Due Johansen.

Dækningsgraden af strandengsplanter er meget forskellig på de enkelte dele af de nye strandenge i N-området og på Østerhoved. Dette foto af strandengene på Østerhoved viser, at der er store bare arealer, mens der er flere strandengsplanter nær vandet. Fotoet snyder lidt på grund af perspektivet. Den røde farve, som især viser efterårsrøde planter af Strand-Gåsefod, antyder en større dækningsgrad end i virkelighedens verden. Foto: Kurt Due Johansen.

Fuglenes udnyttelse af Strandengene NØ og Ø

Ynglefugle

Ingen – med stor sandsynlighed på grund af tilstedeværelse af ræv.

Trækgæster NØ og Ø-området, se nedenfor i skema:

Fugleart	SEPTEMBER Antal dage med rastende fugle ud 8 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	OKTOBER Antal dage med rastende fugle ud 13 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	NOVEMBER Antal dage med rastende fugle ud 4 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	DECEMBER Antal dage med rastende fugle ud 3obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle
Grågås	Rastende grågæs i 6 dage ud af 8 obsdage. Antal grågæs på gåsedagene: 1.020+1.150+1.500+1.205+165+400	Rastende grågæs i 12 dage ud af 13 obsdage. Antal grågæs på gåsedagene: 30+30+2+260+60+550+310+125+295+50+50	Rastende grågæs i 1 dage ud af 4 obsdage. Antal grågæs på gåsedagene: 160	Rastende grågæs i 2 dage ud af 3obsdage. Antal grågæs på gåsedagene: 100+100
Bramgås	Rastende bramgæs i 1 dag ud af 8 obsdage Antal bramgæs på bramgåsedagen: 100	Rastende bramgæs i 5 dag ud af 13obsdage Antal bramgæs på bramgåsedagene: 170+850+520+1.020+42	0.	0
Pibeand	Rastende pibeænder i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal pibeænder på pibeandendagen 45	Rastende pibeænder i 3dage ud af 13 obsdage. Antal pibeænder på pibeandendagene: 100+40+2	0	0
Krikand	Rastende krikænder i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal krikænder på krikandedagen: 8	0	0	0
Spidsand	Rastende Spidsænder i 1 dage ud af 8 obsdage.	Rastende Spidsænder i 1 dage ud af 13 obsdage.	0	Rastende Spidsænder i 1 dage ud af 3 obsdage.

	Antal spidsænder på spidsandeagen: 7	Antal spidsænder på spidsandedagen: 25		Antal spidsænder på spidsandedagen: 16
Hjejle	Rastende hjejler i 1 dage ud af 8 obsdage: Antal hjejler: på hjejledagen: 120	Rastende hjejler i 8 dage ud af 13 obsdage. Antal hjejler på hjejledagene: 400+850+800+1.200+700+12.000+3.400+1.550	0	0
Vibe	Rastende viber i 2 dage ud af 8 obsdage: Antal viber: på vibedagene: 170+60	Rastende viber i 7 dage ud af 13obsdage: Antal viber: på vibedagene: 110+100+240+90+250+13+90	0	0
Alm. ryle	Rastende alm. ryle i 3 dage ud af 8 obsdage. Antal alm. ryle på ryledagene: 1+30+10	Rastende alm. ryle i 8 dage ud af 13 obsdage. Antal alm. ryle på ryledagene: 50+25+30+60+200+50+130+121	0	0
Stor-spove	Rastende storspove i 5dage ud af 8 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 60+20+92+47+1	Rastende storspove i 4 dage ud af 13 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 2+6+145+81	Rastende storspove i 1 dage ud af 4 obsdage. Antal storspover på spovedagen: 60	.0

7.2.3 Det inddigede areal mod sydvest – SV-området

Diget der skal holde vandet ude af det nye SV-område er nu desværre gennemroderet, således at Odense Fjord oversvømmer området. Foto: Kurt Due Johansen.

Repetition

Det nyetablerede SV-område mod sydvest består af en lavvandet del af Kystlagunen, som er inddæmmet ved at trække en dæmning rundt om arealet. Ved kraftigt højvande løber vandet ind over dæmningen og fylder arealet. Ved lavvande løber vandet retur til Kystlagunen via et overløbsbygværk. Vanddelen af arealet er på ca. 4 hektar. I 2019 var der digebrud nær udløbsbygværket, hvilket forårsagede at SV-området stod under vand hele året. Derved forsvandt vegetationen, der hovedsagelig bestod af Kveller.

Fuglenes udnyttelse af SV-området

Ynglefugle

Ederfugl 5 par, sølvmåge 1 par, svartbag 1 par (?), klyde 2 par og stor præstekrave 1 par.

Trækgæster SV-området, se nedenfor i skema. Antallet af krikænder var kun halvt så stort i 2019 på grund af oversvømmelsen, ligesom der hverken sås hjejler eller viber i området.

Derimod udviklede der sig en smal strandeng søværts det nye dige. Denne strandeng husede i perioder ”pænt” med svømmeænder og gæs.

*Ny Kveller-domineret strandeng på ydersiden af diget i SV-området. Denne lille strandeng viste sig i 2019 at være en god rastelokalitet for gæs og svømmeænder, ligesom her ynglede **udpegningsarten** klyde. Foto: Kurt Due Johansen.*

Art/antal forekomst- dage ud af antal obsdage	SEPTEMBER 8obsdage	OKTOBER 13obsdage	NOVEMBER 4obsdage	DECEMBER 3obsdage
Grågås	0	Rastende grågæs i 2 dage ud af 13 obsdage. Antal grågås på grågåsedagene: 125+2+	Rastende grågæs i 1 dage ud af 1 obsdage. Antal grågås på grågåsedagen: 40	0
Bramgås	0	Rastende bramgæs i 2 dage ud af 13obsdage. Antal bramgæs på bramgåsedagene: 80+310	0	0
Pibeand	0	Rastende pibeænder i 5 dage ud af 13 obsdage. Antal pibeænder på pibeandedagene: 1.081+150+200+50+44	0	0
Krikand	Rastende krikænder i 7 dage ud af 8 obsdage. Antal krikænder på krikandedagene: 200+4+165+60+48+484+3	Rastende krikænder i 4 dage ud af 13 obsdage. Antal krikænder på krikandedagene: 130+400+400+80	0	0
Spidsand	0	Rastende spidsænder i 1 dag ud af 13 obsdage. Antal spidsænder på spidsandedagen: 2	0	0
Hjejle	0	0	0	0
Vibe	0	0	0	0
Alm. Ryle	Rastende alm. ryle i 2 dage ud af 8 obsdage. Antal alm. Ryle på ryledagene: 50+15	Rastende alm. ryle i 1 dag ud af 13 obsdage. Antal almindelig ryle på ryledagen 65	0	0
Storspove	Rastende storspove i 2 dage ud af 8 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 1-2	Rastende storspove i 2 dage ud af 13 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 1+1.	0	0

7.2.4 Ny ø ved strømhul i den vestlige dæmning

Repetition

Den nye ø består af et dæmningsstykke i vstdæmningen, der er afskåret fra den øvrige dæmning af 2 strømrrender. Øen ligger i kote ca. + 1 meter og består mod fjorden af store sten. Overfladen består af morænemateriale, der i 2017 var vegetationsløst.

Fuglenes udnyttelse af ny ø ved strømhul i den vestlige dæmning

Ynglefugle

Ederfugl 3 par og sølvmåge 5 par. Antallet af ynglende ederfugle er faldende, det samme er antallet af ynglende sølvmåger.

Trækgæster

Der rastede ofte skarver på kanten af strømrrenden på øen. I 2019 sås rekordagtigt maksimalt 250 skarver.

7.3 KONKLUSION VEDR. FUGLENE I 2018 PÅ KUNSTIGE STRANDENGE MV.

Ynglefugle

Der var kun få ynglefugle på N-området – 1 muligt par strandskader. På NØ og Ø-området ynglede der som i 2018 ingen fugle overhovedet sandsynligvis pga. forekomst af ræv. I SV-området, som sandsynligvis var rævfri pga. sin ø-status, ynglede der 5 par ederfugle, 1 par sølvmåger, 1 muligt par svartbag, 2 par klyder og 1 sandsynligt par stor præstekrave.. På den nye ø i vstdæmningen ynglede der 5 par ederfugle og 1 par sølvmåger.

Trækgæster

N-området: 9 dage med **grågå**s, maksimum 320 fugle. 4 dage med **bramgå**s, maksimum 1.000 bramgæs. 4 dage med **Pibeand**, maksimum 230 fugle. **Spidsand**, 3 dage med maksimum 108 fugle. **Hjejle** 2 dage med maksimum 1.600 fugle. **Vibe** 6 dage med maksimum 120 fugle. **Almindelig ryle** ingen dage med ryler. 7 dage med **storspove**, med maksimum 124 fugle.

NØ og Ø-området: 21 dage med **grågå**s. Maksimum 1.205 fugle. 6 dage med **Bramgå**s, med maksimum 1.020 fugle. **Pibeand** 4 dage med maksimum 100 fugle. 1 dag med **Krikand**, med 8 fugle. **Spidsand** i 3 dage, med maksimum 25 fugle. **Hjejle** 9 dage med maksimum 12.000 fugle. **Vibe** 9 dage med maksimum 250 fugle. **Almindelig ryle** 11 dage med maksimum 200 ryler. **Storspove** 10 dage med 145 storspover.

SV-området: **Grågå**s med 3 dage med 125 fugle, **Bramgå**s med 2 dage med maksimum 310 fugle. **Pibeand** med 5 dage med maksimum 1.081 fugle, **Krikand** med 11 dage med maksimum 484 fugle. **Spidsand** med 1 dag med 2 fugle. **Hjejle** ingen. **Vibe** ingen. **Almindelig ryle** med 3 dage med maksimum 65 fugle. **Storspove** med 4 dage med maksimum 2 fugle.

Ny ø i vstdæmningen: **Skarv** 250 fugle.

7.4 Fugleåret 2019, overordnet set.

Ynglefuglene

Overordnet

For de fleste af ynglefuglene var yngleforekomsterne særdeles ringe. Kun een af udpegningsarterne for Odense Fjord, der er relevant for Vigelsø, nemlig klyde, ynglede.

Skarven klarer sig godt – fordi den ikke yngler på jorden, hvor den kan nås af 4-benede prædatorer! Dette sættes i perspektiv af, at de jordrugende skarver, som tidligere fandtes ved afvandingspumpen mod vest, i år opgav, sandsynligvis på grund af forekomst af ræv. Bestanden som sådan gik 10 par frem i forhold til 2018.

Knopsvanen ligger fortsat på et meget lavt niveau med kun 3 par.

Grågåsen ynglede kun med 1 par i 2019.

Gravand: 0 par. Før digebruuddet ynglede op til 37 par – Fyns største bestand fostrede unger op i Fuglesøen.

Af svømmeænder ynglede kun gråand.

Ederfuglen: I 2018 halveredes antallet af reder med æg i forhold til 2017, og igen i år (2019), halveredes antallet endnu en gang. Kun 114 reder med æg blev fundet i forhold til 220 året før.

Troldand: Arten er forsvundet som ynglefugl efter digebruuddet.

Alle vadefugle, bortset fra klyde og stor præstekrave, er nu væk som ynglefugle.

Klyde – udpegningsart: Denne udpegningsart ynglede i 2019 med 3 par.

Vibe: Forsvundet som ynglefugl.

Rødben: Forsvundet som ynglefugl efter digebruuddet.

For mågerne havde sølvmågen et udmærket år, men sildemågen og hættemågen ynglede slet ikke og stormmågen havde et katastrofalt år med ganske få ynglepar. Hættemågen genindvandrede i 2015 som ynglefugl på Skalø med en mindre koloni, men forsvandt igen i 2018.

Havterne - udpegningsart: Er nu helt forsvundet som ynglefugl på Vigelsø.

Fjordterne – udpegningsart: Har ikke ynglet på øen i en del år.

Splitterne – udpegningsart: Har ikke ynglet på øen siden 2009.

Dværgterne – tidligere ynglefugl. Har ikke ynglet på øen siden 2009.

Hjejlen på vej ud af Vigelsøs fauna? Efter at have været landets 2. vigtigste rasteplass om efteråret, er antallet af hjejledage tilbragt på Vigelsø nu nede på et så lavt niveau, at forekomsten i 2019 svarer til mindre end 20 % af forekomsten før digebruddet! Foto: Kurt Due Johansen.

Træktiden

Grågås: Pæn forekomst i august og september med op til 1.500 fugle. Strandene er stadig langt fra bevokset med vegetation, hvor gæssene kan græsse. Før digebruddet sås op til 3.000 fugle i 2. halvår.

Bramgås: Bramgåsen havde et meget ringe efterår på Vigelsø. Foråret var også ringe med kun 1.200 fugle i april, en faktor 4 mindre end de bedste år.

Bramgåsen er noget trængt på Vigelsø på grund af halvering af arealet med græs på højjorden (Østerhoved og Vesterhoveds højjord halveret pga. uddozning af arealerne til strandene). Desuden anvendes de nye strandene stort set ikke endnu til græsning, da der er en ret ringe dækningsgrad af strandensplanter.

Gravand: Antallet af rastende fugle var temmelig ringe i 2019 med kun 50 fugle.

Pibeand: Antallet af pibeænder i efteråret var som de tidligere 2 år på 1.360 fugle.

Krikand: Antallet af krikænder i 2019 blev halveret i forhold til 2018 på grund af digebruddet i SV-området, hvor området stod helt under vand hele året.

Spidsand: Pænt med fugle enkelte dage. Maksimum 124 fugle i december.

Troldand: Forsvundet (kun 2 fugle i maj) efter at have forekommet med langt over 1.000 fugle før digebruddet.

Havørn: Antallet af havørne-dage tilbragt på Vigelsø er halveret i forhold til de to foregående år.

Vandrefalk: Kraftig tilbagegang i forhold til før digebruddet. De færre byttedyr (fugle), som er en følge af digebruddet slår kraftigt igennem.

Hjejle (**udpegningsart**): Der var en stor forekomst en enkelt dag i 2019 med 12.000 fugle. Dette antyder umiddelbart, at hjejlerne har det godt på Vigelsø og dermed i Odense Fjord. Analyseres tallene for rastende hjejler i 2019 på Vigelsø og opgøres som ”hjejle-dage”, det vil sige opdeler fuglene i hvor mange hjejle-dage der tilsammen er tilbragt på Vigelsø i 2019, afsløres det, at antallet af hjejledage i 2019 kun ligger på 20 % af antallet af hjejledage før digebruddet. Hjejlerne har det desværre stadig dårligt i Natura 2000 området Odense Fjord !

Vibe: Tilbagegang i forhold til 2018. Antallet af vibedage tilbragt på Vigelsø ligger som hos hjejlen kun på en brøkdel af forholdene før digebruddet.

Almindelig ryle: Maksimum 200 fugle.

Storspove: I forhold til 2018, var forekomsten af storspove stor – et rigtig godt år for arten på Vigelsø ! Det er nu også rart at kunne opsummere noget positivt!

8.0 ARTSGENNEMGANG 2019

Lille lappedykker (*Tachybaptus ruficollis*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i år. Ynglede i 2018 med 2 par.

Mellemskarv (*Phalacrocorax carbo sinensis*)

Ynglebestand

Totalbestand 278 par, eller 10 par mere end i 2018: 113 par i lille remise på Østerhoved, 38 par i popler på Vesterhoved, 22 par ved pumpen på Vesterhoved og 105 par Gåsebadet. Alle reder **på jorden** ved den tidligere afvandingspumpe ved Vesterhoved var ubeboede, sandsynligvis pga. ræv på Vigelsø, som præderer reder, der ligger på jorden.

Årsforekomst

Aktivitet ved kolonien fra 28. februar. Sidste fugle på øen set til 13.11.

Fra skarvkolonien ved Gåsebadet. 03.05.2019. Foto: Kurt Due Johansen.

Fiskehejre (*Ardea cinerea*)

Årsforekomst

Iagttaget i månederne maj, juni, juli, september og oktober.

Maksimum antal fugle 09.09. 20 fugle.

Knopsvane (*Cygnus olor*)

Ynglebestand

3 par: 1 Vesterhoved, 1 Store Ægholm og 1 den sydlige dæmning.

Årsforekomst

Iagttaget i alle årets måneder, bortset fra marts.

Største forekomster er 55 fugle 16.09 og 71 fugle 24.10.

Sangsvane (*Cygnus cygnus*)

Alle iagttagelser

29.10 6.

13.11. 16 trækker ud fra øen fra natrast.

Grågås (*Anser anser*)

Selv om grågåsen er gået tilbage som rastefugl på Vigelsø, er den stadig en talrig gæst. Foto: Kurt Due Johansen.

Ynglebestand

1 par Skalø er usædvanlig få.

Årsforekomst

Vinter: Januar-februar – 14.01. 35 og 28.02. 5 fugle.

Forår: Martsmaks: 29.03. 6, aprilmax. 18.04. 3. og majmax. 03.05. 55 grågæs.

Sommer: Junimax: 30.06. 250; julimax: 14.07. 266, Augustmax. var 14.08.1.340 fugle.

Efterår: Septembermax: 08.09. 1.500 fugle.

Oktobermaksimum er 12.10. 600 fugle.

November maksimum 07.11. 200 fugle.

2. vinterhalvår: December 02.12. 300 fugle.

Bemærkninger

De tidligere store forekomster af fugle i maj på vej til fældepladserne er stadig helt væk. Pæne forekomster i august og september måneder.

Canadagås (*Branta canadensis*)

Samtlige iagttagelser

12.09. 32.

Bramgås (*Branta leucopsis*)

Årsforekomst

1.Vinterhalvår : Meget få fugle i forhold til tidligere: Januarmax: Ingen, februar, samtlige iagttagelser: 28.02. 465.

Forår : Martsmax: 11.03. 1.100, aprilmax: 01.04. 1.200, majmax: 20.05. 230.

Efterår: Bedre år end året før, 2018, men dog stadig kun få fugle. Bramgæssene ankom 29.09., hvor 100 fugle sås. Oktobermax: 14.10. 850, novembermax: 07.11. 950.

2.vinterhalvår, december: Max: 02.12. 1.500 fugle.

Gravand (*Tadorna tadorna*)

Ynglebestand

Ingen ynglefugle iagttaget, hverken reder eller kuld. Det er ret bemærkelsesværdigt, da det er første gang i mange år uden yngleforekomst af gravand.

Årsforekomst

Vinter: Januar, alle iagttagelser: 11.01. 5 fugle, februarmax: 28.02. 21.

Forår: Martsmax: 06.03. 45, aprilmax: 24.04. 10, majmax: 03.05. 38.

Sommer: Junimax: 30.06. 50, juli, alle iagttagelser: 14.07. 6 fugle, august, alle iagttagelser: 19.08. 1.

Efterår: September: ingen fugle, oktober – kun én iagttagelse: 24.10. 1 fugl, november, også kun 1 iagttagelse: 25.11. 1 fugl.

Vinter: December. 1 iagttagelse: 18.12. 32 gravænder.

Pibeand (*Anas penelope*)

Årsforekomst

1. Vinterhalvår: Januar, alle iagttagelser: 11.01.50, februarmax: 01.02. 120 pibeænder.

Forår: Marts, alle iagttagelser: 06.03. 50, april og maj, ingen.

Sommer: Juni, ingen -, juli og august, ingen.

Efterår: Septembermax: 02.09. 90, oktobermax: 18.10. 1.360 fugle, novembermax: 13.11. 100.

December: Max: er 18.12. 25 fugle.

Strandengene på ydersiden af SV-området i november måned 2019. Denne lille fine strandeng var bl.a. rasteplass for pænt med pibeænder i efteråret 2019. Foto: Kurt Due Johansen.

*Knaranden er en relativ sjælden gæst på Vigelsø. Tidligere – dengang der var en 40 hektar fersk sø – ynglede arten en gang imellem.
Foto: Kurt Due Johansen.*

Knarand (*Anas strepera*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i år.

Årsforekomst – alle iagttagelser

24.10. 7.

29.10. 29.

Krikand (*Anas crecca*)

Årsforekomst

Vinter: Januar og februar ingen.

Forår: Marts til april, ingen fugle. Maj: 03.05. 10 fugle.

Sommer – alle fugle: 19.08. 14, 25.08. 128.

Efterår: Septembermax: 05.09. 484. Oktobermax: 02.-04.10. 400. November, ingen.

December, ingen.

Bemærkninger

Kun halvt så mange krikænder i 2019 som året før. Årsagen er digebrud i SV-området, således at bevoksningerne af strandengsplanten Kveller forsvandt.

Gråand (*Anas platyrhynchos*)

Ynglebestand

8 reder Store Ægholm = 8 reder fundet.

Årsforekomst

1. vinterhalvår: Januar, alle iagttagelser: 11.01. 70 fugle. Februar ingen.

Forår: Marts, alle: 06.03. 5. April, ingen, majmaksimum: 03.05. 8.

Sommer: Juni, ingen. Juli, ingen, august ingen.

Efterår: Septembermax: 08.09. 12.

Oktobermax: 29.10. 185.

Novembermax: 13.11. 200.

2. vinterhalvår: Decembermax: 02. + 18.12. 50.

Spidsand (*Anas acuta*)

Årsforekomst

1. Vinterhalvår:

Januar: 11.01. 100. Februarmax: 01. + 15.02. 20 fugle.

Forår- alle iagttagelser:

Martsmax: 11.03. 55, april og maj, ingen.

Sommer: ingen.

Efterår: Septembermax: 12. + 18.09. 35, oktobermax: 29.10. 55, novembermax: 07.11. 62.

2. vinterhalvår: Decembermax:, 02.12. 124.

Skeand (*Anas clypeata*)

Samtlige iagttagelser

24.10.	4.
29.10.	3.
13.11.	6.

Troldand (*Aythya fuligula*)

Ynglebestand

Ingen ynglefugle. Ynglede før digebruddet.

Årsforekomst – alle iagttagelser

Kun én forekomst: 20.05. 2 fugle.

Bemærkninger

Digegennembruddet har haft en meget stor negativ betydning for denne art. Tidligere sås arten almindeligt året rundt med op til mere end 1.000 fugle.

Ederfugl (*Somateria mollissima*)

Ynglebestand

114 reder med æg samt 50 ødelagte reder (vel ræv) blev fundet 03.05, under gennemgangen af den sydlige del af Vigelsø. Det er det laveste antal ynglepar på Vigelsø i flere år.

Meget tyder på, at det er rævene på Vigelsø der holder bestanden af ynglende ederfugl unaturligt lav. 2019-bestanden af ynglende ederfugl var historisk lav. Foto: Kurt Due Johansen.

Hvinand (*Bucephala clangula*)

Samtlige iagttagelser

06.03. 6

07.11. 15.

Træ på Østerhoved. Træer i og op til engene på Vigelsø bør fjernes, fordi der yngler gråkrager i træerne. Gråkragerne er skyld i at en del af ederfuglerederne på Vigelsø præderes. Foto: Kurt Due Johansen.

Toppet Skallesluger (*Mergus serrator*)

Alle iagttagelser

03.05. 4.
20.05. 8.

24.10. 24.
29.10. 25.
07.11. 25

Langt de fleste af fuglene er iagttaget i Kystlagunen.

Hvæpsevåge (*Pernis apivorus*)

Alle iagttagelser

08.09. 2 trækker sydvest.

Havørn (*Haliaeetus albicilla*)

Årsforekomst

Der foreligger iagttagelse af 27 havørne, hvilket er en halvering i forhold til 2016-2018. Maksimum er 2 havørne ved mange lejligheder.

Arten er iagttaget i 9 af årets måneder.

Rørhøg (*Circus aeruginosus*)

Samtlige iagttagelser

08.09. 2 og 16.09. 1 hun ad.

Blå kærhøg (*Circus cyaneus*)

Alle iagttagelser

18.02. 1.

04.10. 1 hun ad.

Spurvehøg (*Accipiter nisus*)

Samtlige iagttagelser

29.10. 1.

Musvåge (*Buteo buteo*)

Årsforekomst

1-2 fugle iagttaget månederne september, oktober og december. I alt iagttaget 7 fugle.

Tårnfalk (*Falco tinnunculus*)

Alle iagttagelser

08.09. 1.

07.10. 1.

18.10. 1.

Vandrefalk (*Falco peregrinus*)

Der foreligger 8 iagttagelser af 8 fugle, hvilket er et lavt antal i forhold til før digebruddet.

Alle iagttagelser

11.01. 1.

18.02. 1.

25.08. 1.

08.09. 1.

07.10. 1.

18.10 1.

23.10. 1.

Fasan (*Phasianianus colchicus*)

Samtlige iagttagelser

03.05. 1.

20.05. 1.

Blishøne (*Fulica atra*)

Ynglebestand

Ingen forekomster i år.

Molen på Vigelsø, yngleplads for knopsvane og strandskade – og de år, hvor der er havterner på øen, også havterner! Foto: Kurt Due Johansen.

Strandskade (*Haematopus ostralegus*)

Ynglebestand

2 par Sydøen + 1 par på Skalø + 1 par Molen + 1 par ved Nørrehoved.

Årsforekomst

Der blev på intet tidspunkt iagttaget mere end 9 strandskader på Vigelsø (14.07), hvilket er et lavt antal.

Klyde (*Recurvirostra avosetta*)

Ynglebestand

3 kuld blev iagttaget 14.07. på Østerhoveds strandenge.

Årsforekomst – samtlige iagttagelser

03.05. 4.

30.06.	18.
14.07.	3 kuld + 8 adulte fugle.
19.08.	2.

Stor præstekrave (*Charadrius hiaticula*)

Ynglefund

1 sandsynligt ynglepar i SV-området .

Årsforekomst – alle iagttagelser

03.05.	1.
--------	----

25.08.	3.
--------	----

Strandhjejle (*Pluvialis squatarola*)

Årsforekomst

08.09.	2.
--------	----

29.10.	9.
--------	----

Hjejle (*Pluvialis apricaria*)

Årsforekomst

Første halvårs Vinter: Ingen.

Sommer: Ingen.

Efterår: Første fugle sås 25.08.

August: 1 iagttagelser: 25.08. 280.

September: 2 iagttagelser af maksimum 29.09. 120 fugle.

Oktober: 13 iagttagelser af maksimum 12.000 fugle 09.10.

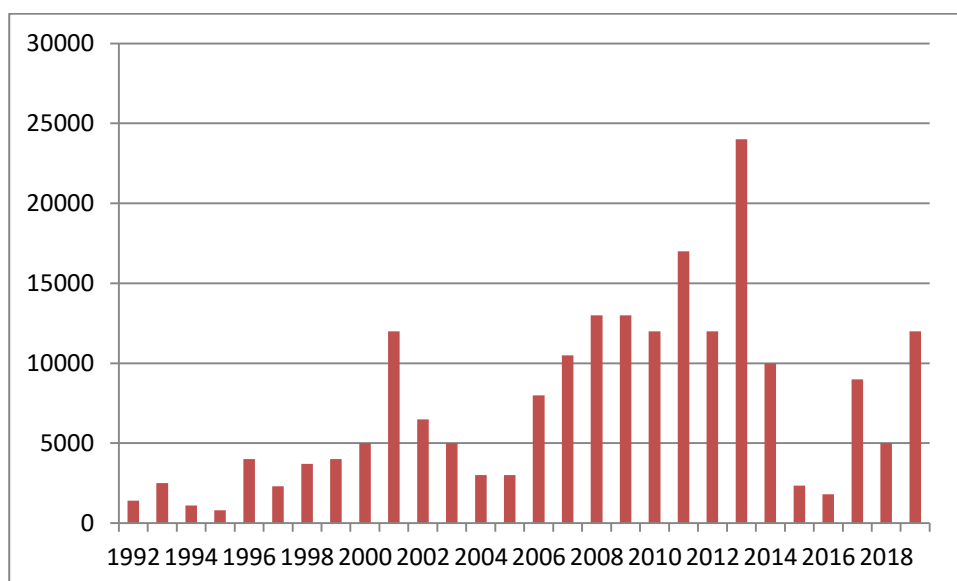
November: 2 iagttagelser af maksimum 160 hjejler.

December: Ingen.

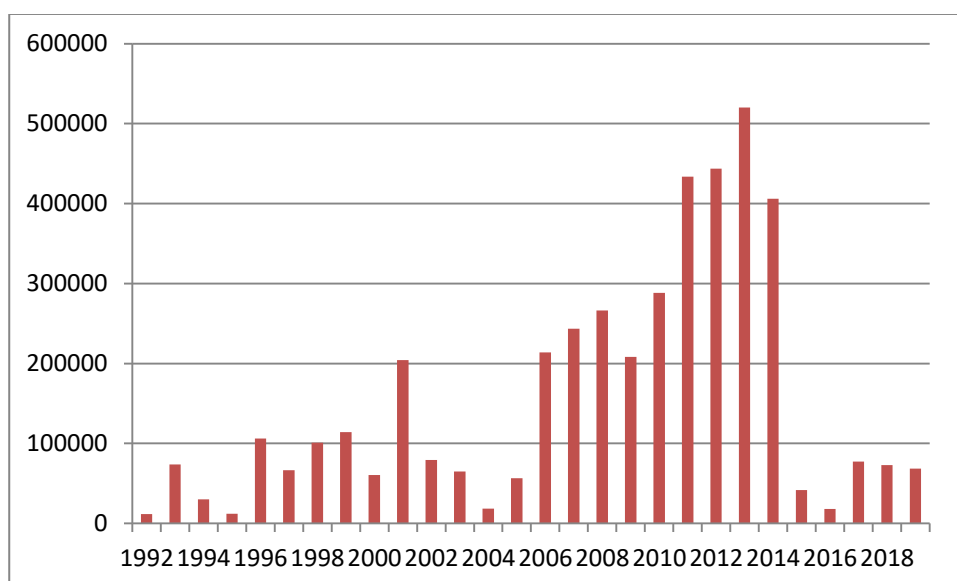
Ved én lejlighed – 18.10., iagttoges som skrevet 12.000 hjejler, hvilket er et højt antal. Det var dog kun denne ene dag så mange hjejler rastede. Ellers rastede én gang 5.000 hjejler (20.10.) og resten af dagene rastede godt 2.000 hjejler eller derunder.

En analyse af antallet af hjejledage tilbragt på Vigelsø giver et mere reelt billede af artens udnyttelse af Vigelsø. I forhold til de bedste år, tilbringes der nu kun 17-18 % af de bedste års hjejledage på Vigelsø.

Der sås slet ikke rastende hjejler i SV-området, som ellers er designet til specielt at tiltrække hjejler. SV-området stod under vand hele 2019.

Vigelsø 1992-2019, maksimale antal hjejle på øen..

Vigelsø 1992-2019, antal hjejledage tilbragt på øen i perioden 1.9-31.12. Antallet af hjejledage tilbragt på Vigelsø efter saltvandsoversvømmelsen i 2013 er faldet med en faktor 7-8. Og selv om der i 2019 blev set mange hjejler ved en enkelt lejlighed (12.000 fugle), er antallet af tilbragte hjejledage på øen stadig svagt faldende. Hjejlen er i krise på Vigelsø !

Vibe (*Vanellus vanellus*)

Ynglebestand

Ingen ynglepar.

Årsforekomst

Januar-februar. Ingen.

Forår: Marts, én iagttagelse: 14.03. 15.

Sommer: Junimax: Ingen, Juli, 1 iagttagelse: 14.07. 13, august, 1 iagttagelse: 25.08. 60 viber.

Efterår: September 2 iagttagelser af maksimum 170 fugle rastende fugle 08.09.

Oktober 12 iagttagelser af maksimum 450 fugle rastende fugle 29.10. Derudover er alle iagttagelser på eller under 400 fugle.

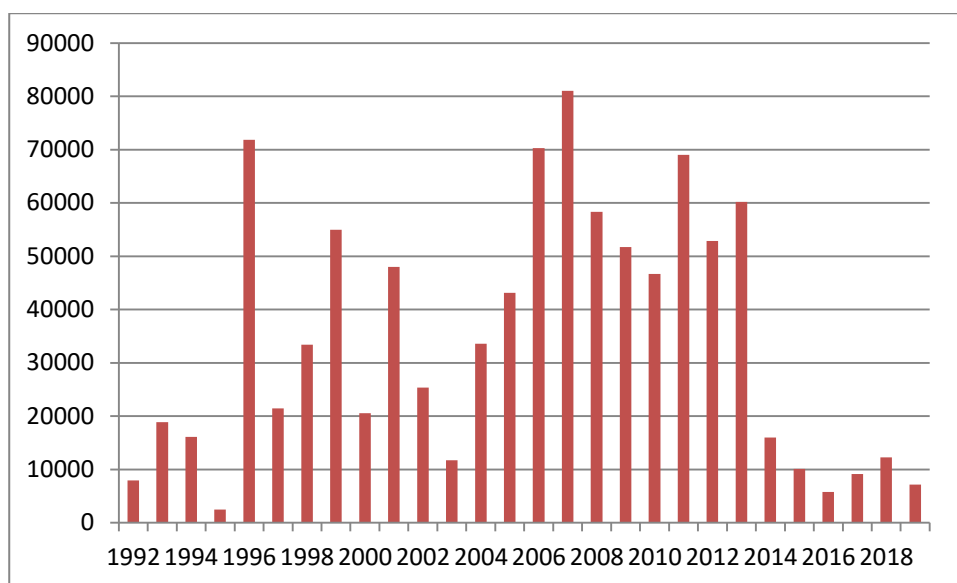
November: 1 iagttagelse af maksimalt 20 rastende fugle (07.11).

Decembermax: Ingen.

Opsummering

Bortset fra en enkelt iagttagelse (29.10. 450 fugle), rastede der på intet tidspunkt mere end 400 fugle.

Antallet af rastende viber på Vigelsø er faldet temmelig drastisk siden digebruddet i 2013.

Antallet af vibedage tilbragt på Vigelsø 1992 til 2019 viser en kraftig tilbagegang, således at der kun tilbringes 10 % af vibedagene de bedste år.

Vibe. Foto: Kurt Due Johansen.

Islandsk ryle (*Calidris canutus*)

Årsforekomst – alle iagttagelser
25.08. 6 fugle.

Almindelig ryle (*Calidris alpina*)

Årsforekomst
Vinter: Ingen fugle.

Forår: Ingen fugle.

Sommer: Junimax: Ingen, Julimax: 4 14.07. August, 2 iagttagelser af maksimalt 61 fugle 25.08.

Efterår: September, 4 iagttagelser af maximum 50 20.09..

Oktober, 10 iagttagelser af maksimum 200 fugle 18.10..

November, Ingen iagttagelser.

December: Ingen iagttagelser.

Dobbeltbekkasin (*Gallinago gallinago*)

Alle iagttagelser

25.08. 1.

13.11. 2.

Lille kobbersneppe (*Limosa lapponica*)

Samtlige iagttagelser

25.08. 1.

Lille regnspove (*Numenius phaeopus*)

Samtlige iagttagelser

03.05. 2 overflyvende.

Storspove. Foto: Keld Skytte Petersen.

Stor regnspove (*Numenius arquata*)

Årsforekomst

Første vinterhalvår: Januar: 11.01. 4. Februar: Ingen iagttagelser.

Forår: Marts, 1 iagttagelse, 04.03. 7 fugle. April: Ingen. Maj, ingen.

Sommer: Juni: 30.06. 51. Juli: 1 iagttagelse, 14.07. 105 fugle. August: 3 iagttagelser af maksimum 193 fugle 25.08.

Efterår: September, 7 iagttagelser af maksimum 92 fugle 08.09. Oktober, 6 iagttagelser af maksimum 147 fugle 24.10. November, 3 iagttagelser af maksimum 90 fugle 07.11.

2. vinterhalvår: December, 1 iagttagelse af 124 fugle 02.12.

Bemærkninger

Antallet af stor regnspove i 2019 var større end året før med mange dage med mange rastende storspover.

Rødben (*Tringa totanus*)

Ynglebestand

Ingen.

Årsforekomst

03.05. 1.

14.07. 18.

25.08. 6.

08.09. 3.

29.10. 8.

02.12. 2.

Vinterrødben. Foto: Kurt Due Johansen.

Hvidklire (*Tringa nebularia*)

Alle iagttagelser

03.05. 3.

11.05. 3.

14.07. 22.

25.08. 5.

08.09. 21.

24.10. 1.

Mudderklire (*Actitis hypoleucos*)

Alle iagttagelser

03.05. 1.

14.07. 1.

Hættemåge (*Larus ridibundus*)

Ynglebestand

Ingen ynglefugle.

Årsforekomst

Januar-februar: Ingen.

Marts-april-maj: Ingen.

Juni: 30.06. 10. Juli: 1 iagttagelse: 14.07. 23. August: 4 iagttagelser, maksimum 25.08. 66 fugle.

September: 4 iagttagelser, maxforekomst 20.09. 12, oktober: 4 iagttagelser af maksimum 23 fugle 29.10. November: 1 forekomst: 13.11. 100 fugle.

December: 1 forekomst: 02.12. 10.

Stormmåge (*Larus canus*)

Ynglebestand

5 par Vesterhoved + 8 par Skalø.

Bemærkninger

Der er tale om en meget stor tilbagegang for stormmågen på Vigelsø. Tilbagegangen er fortsat fra 2018. Arten var tidligere en talrig ynglefugl på øen. Tilbagegangen skyldes efter alt at dømme forekomst af ræv på Vigelsø.

Sildemåge (*Larus fuscus*)

Ynglebestand

Ingen.

Samtlige iagttagelser er:

Ingen.

Sølvmågen er en af de fugle på Vigelsø der klarer sig bedst – sølvmågen er en opportunist! Foto: Kurt Due Johansen.

Sølvmåge (*Larus argentatus*)

Ynglebestand

Ud fra antallet af sølvmåger på den sydlige del af Vigelsø, sættes antallet af ynglepar hér til 336 par (480 voksne fugle tilstede). Dertil skal lægges 44 par på Skalø, altså i alt 380 ynglepar. Der blev under optællingen på Sydøen fundet 68 reder med æg og 98 uden æg.

Årsforekomst

Arten er iagttaget alle årets måneder på Vigelsø, bortset fra januar, august-september og november.

Svartbag (*Larus marinus*)

Ynglebestand

2 mulige par på Sydøen.

Havterne (*Sterna paradisaea*)

Ynglebestand

Ingen ynglebestand eller yngleforsøg i 2018.

Samtlige iagttagelser

03.05. 2 overflyvende + 2 rastende Kystlagunen.
05.07. 2 Kystlagunen.
14.07. 5 Kystlagunen.

Fjordterne (*Sterna hirundo*)

Samtlige iagttagelser

08.09. 2 sydvesttrækkende.

Ringdue (*Columba palumbus*)

Ynglebestand

27 par, hvilket er en stor bestand i forhold til tidligere år.

Gøg (*Cuculus canorus*)

Samtlige iagttagelser

20.05. 1 kukkende.

Sanglærke (*Alauda arvensis*)

Ynglebestand

Ynglende på Østerhoved med minimum 2 par og på Vesterhoved med 1 par.

Digesvale (*Riparia riparia*)

Alle iagttagelser

Ingen iagttagelser overhovedet !

Landsvale (*Hirundo rustica*)

Ynglebestand

Observatøren er usikker på, hvorvidt arten ynglede i år.

Samtlige iagttagelser

20.05. 1
30.06. 2
25.08. 4.
08.09. 17.

Engpiber (*Anthus pratensis*)

Samtlige iagttagelser

24.10. 1.

Skærpiber (*Anthus petrosus*)

Samtlige iagttagelser

24.10. 4.
13.11. 5.

Gul vipstjert (*Motacilla flava*)

Samtlige iagttagelser

03.03. 1.
25.08. 1 rastende og 3 sydtrækkende.

Hvid vipstjert (*Motacilla alba*)

Ynglebestand

Ynglefugl ?

Samtlige iagttagelser

03.05. 1.
14.07. 1.
25.08. 2.

08.09. 1.

Gærdesmutte (*Troglodytes troglodytes*)

Ynglebestand

2 par.

Jernspurv (*Prunella modularis*)

Samtlige iagttagelser

24.10. 2.

Rødhals (*Erithacus rubecula*)

Alle iagttagelser

24.10. 10.

Rødstjert (*Phoenicurus phoenicurus*)

Ynglefugle

1 ynglepar.

Solsort (*Turdus merula*)

Ynglebestand

15 par.

Sangdrossel (*Turdus philomelos*)

Samtlige iagttagelser

20.05. 1.

24.10. 1.

Rørsanger (*Acrocephalus scirpaceus*)

Samtlige iagttagelser

Ingen iagttagelser.

Gulbug (*Hippolais icterina*)

Ynglebestand

2 par.

Gærdesanger (*Sylvia curruca*)

Ynglebestand

6 par.

Tornsanger (*Sylvia communis*)

Ynglebestand

6 par.

Havesanger (*Sylvia borin*)

Ynglebestand

10 par.

Munk (*Sylvia atricapilla*)

Ynglebestand

19 par.

Gransanger (*Phylloscopus collybita*)

Ynglebestand

2 par.

Løvsanger (*Phylloscopus trochilus*)

Ynglebestand

6 par.

Blåmejse (*Parus caeruleus*)

Ynglebestand

1 par.

Musvit (*Parus major*)

Ynglebestand

12 par.

Korttået træløber

Samtlige iagttagelser

24.10. 1 kaldende.

Skovskade (*Garrulus glandarius*)

Samtlige iagttagelser

08.09. 1.

Husskaden ynglede på Vigelsø i 2019 efter flere års pause. Foto: Kurt Due Johansen.

Husskade (*Pica pica*)

Ynglebestand

1 par. Hele familien blev iagttaget 30.06.

Årsforekomst

Udover juni iagttagelsen, er følgende fugle set: 24.10. 5 og 29.10. 7 fugle.

Allike (*Corvus monedula*)

Ynglebestand

2 par.

Råge (*Corvus frugilegus*)

Ynglefugle

168 reder optalt i Hejreskoven.

Gråkrage (*Corvus corone cornix*)

Ynglebestand

5 par.

Stær (*Sturnus vulgaris*)

Ynglebestand

7 par. Der er tale om en fremgang fra 2 par i 2018 til 7 par i 2019, hvilket skyldes opsætning af redekasser.

Årsforekomst

Iagttaget marts, maj, juni, juli, august, september og oktober. Største forekomster er 04.10. 600 fugle.

Skovspurv (*Passer montanus*)

Samtlige iagttagelser

24.10. 4.

29.10. 2.

Bogfinke (*Fringilla coelebs*)

Ynglebestand

12 par.

Kvækerfinke (*Fringilla montifringilla*)

Samtlige iagttagelser

24.10. 1.

Stillits (*Carduelis carduelis*)

Ynglebestand

1 ynglepar.

Grønirisk (*Carduelis chloris*)

Samtlige iagttagelser

24.10. 7.

Bjergirisk (*Carduelis flavirostris*)

Alle iagttagelser

13.11. 2.

Gråsisken (*Carduelis flammea*)

Samtlige iagttagelser

29.10. 1.

Gulspurv (*Emberiza citrinella*)

Ynglebestand

4 par.

Der ynglede 4 par gulspurve på Vigelsø i 2019. Foto: Kurt Due Johansen.

Rørspurv (*Emberiza schoeniclus*)

Ynglebestand

1 par.

Samtlige iagttagelser

20.05. 1.

24.10. 3.

13.11. 1.

Der er ikke meget tilbage af diget mod syd. Når der så ovenikøbet graves af ræven, går det ekstra hårdt ud over diget. Foto: Kurt Due Johansen.